

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania A. U.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Toruniu
o prawo do renty,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lutego 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 5 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 1334/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Toruniu na rzecz A.U. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 5 grudnia 2022 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu z 28 czerwca 2022 r., zmieniającego decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Toruniu z 11 lutego 2019 r. w ten sposób, że przyznano ubezpieczonemu A. U. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od 1 września 2018 r. do 31 października 2020 r. (pkt I), nie stwierdzono odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt

II) oraz zasądzone od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Toruniu na rzecz ubezpieczonego kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów pełnomocnika z urzędu (pkt III).

W wywiedzionej od powyższego wyroku skardze kasacyjnej organ rentowy, zaskarżając orzeczenie w całości, podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 504), przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu skutków w nim wskazanych, mimo braku ustaleń co do zaistnienia przesłanki wymienionej w pkt 3 tego przepisu, co doprowadziło do przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w niekompletnie ustalonym stanie faktycznym.

W świetle powyższego, organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W ocenie organu rentowego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz ubezpieczonego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi

kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia

10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa.

Zatem we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). Jednak o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona, nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tych wymagań odwołanie się do podstaw

kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo określeniem "rażącego", "ewidentnego", "kwalifikowanego" lub "oczywistego", jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lutego 2014 r., III PK 86/13, LEX nr 1644571; z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, LEX nr 1511117; z dnia 11 kwietnia 2018 r., III UK 98/17, LEX nr 2497587).

Należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Organ rentowy sugeruje, że Sąd *meriti* zastosował art. 57 ust. 1 ustawy emerytalno-rentowej do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego. W myśl powyższego przepisu, prawo do renty przysługuje, gdy ubezpieczony: 1) jest niezdolny do pracy; 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy; 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i pkt 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11, 12 i pkt 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, pkt 5 lit. a, pkt 6 i 12, oraz w okresach pobierania świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego określonych w przepisach o świadczeniach rodzinnych lub zasiłku dla opiekuna określonego w przepisach o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów; 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury z Funduszu lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Po przesłедzeniu uzasadnienia zaskarżonego wyroku wypada stwierdzić, że 1) ubezpieczony jest osobą częściowo niezdolną do pracy; 2) w dniu powstania niezdolności do pracy, tj. w październiku 2010 r., wnioskodawca miał ukończone ponad 30 lat. Wymagany przepisem art. 57 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 58 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okres składkowy i nieskładkowy może przypadać przed samym zgłoszeniem wniosku o rentę. Na ten dzień ubezpieczony posiadał okres 3 lat, 8 miesięcy i 3 dni wymaganego stażu. Do tego Sąd drugiej instancji dodał okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych od 13 lipca 2012 r. do 20 listopada 2012 r. oraz od 13 lutego 2014 r. do 12 lutego 2015 r., co daje razem okres 5 lat, 2 miesięcy i 6 dni.

Z uwagi na charakter uszczerbku na zdrowiu powstałego w dzieciństwie ustalono, że niezdolność do pracy ubezpieczonego związana z tym uszczerbkiem powstała w chwili stwierdzenia istotnego pogorszenia słuchu, tj. zgodnie z opinią biegłego - w październiku 2010 r. Pogorszenie narządu słuchu miało miejsce w okresie zatrudnienia wnioskodawcy. Ubezpieczony pracował w zawodzie drukarza od 1979 do 2010 r. Po 2010 r. ubezpieczony podejmował zatrudnienie poza dotychczasowym zawodem, tj. jako pracownik dozoru, portier - rewident i - jedynie epizodycznie - jako drukarz fleksograficzny.

Na moment orzekania ubezpieczony nie miał ustalonego prawa do emerytury.

Należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy, rozstrzygając o skardze, jest - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny. Takie ograniczenie, w odniesieniu do zarzutów procesowych, oznacza eliminację tych zarzutów, które bezpośrednio dotyczą podstawy faktycznej wyrokowania. Możliwe jest natomiast powoływanie się na takie naruszenie przepisów postępowania, których ostateczną konsekwencją jest błędne ustalenie stanu faktycznego, a które nie należą do kategorii błędnej oceny dowodów, ani też błędnego wnioskowania. Przedmiotowe ograniczenie oznacza, że ustalone przez sąd apelacyjny fakty determinują wykładnię prawa materialnego.

W świetle powyższych ustaleń oraz związania Sądu Najwyższego tymi ustaleniami, za całkowicie bezpodstawne należy uznać zarzuty organu rentowego, który wywodzi, że Sąd Apelacyjny w sposób oczywiście wadliwy nie poczynił ustaleń niezbędnych dla zastosowania art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej. Twierdzenie to stoi w sprzeczności z uzasadnieniem zaskarżonego wyroku. Czym innym jest zarzucanie niewystarczających ustaleń faktycznych lub

ich braku (w kontekście prawidłowości zastosowania prawa materialnego), a czym innym kwestionowanie ustaleń faktycznych Sądu *meriti*, do czego skarżący zmierza, wykazując oczywistą zasadność skargi.

Zarzucając oczywiście rażące uchybienie przepisowi art. 57 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno-rentowej, organ rentowy pomija własne oświadczenia składane w sprawie, w tym stwierdzenie, że nie można uznać, iż ubezpieczony stał się częściowo niezdolny do pracy po 2010 r., ponieważ był wówczas nadal aktywny zawodowo. Fakt powstania niezdolności do pracy (pogorszenia stanu zdrowia) oraz aktywności zawodowej wnioskodawcy w 2010 r. został stwierdzony przez Sąd drugiej instancji. Nie można więc zarzucać, że okoliczność ta nie została ustalona, niezależnie od trafności tego ustalenia – co jednak wykracza poza kognicję Sądu Najwyższego.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy postanowił odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[a!]